

UNITÁRIUS ÉLET

XIII. ÉVFOLYAM, 3. SZÁM

1959. AUGUSZTUS HÓ

TÍZ ESZTENDŐVEL

ezelőtt, 1949. évi augusztus 20-án új törvényt hirdetett a magyar országgyűlés. Ebben a törvényben — az 1949. évi 20. törvénycikkben — öltött testet a dolgozó magyar nép alkotmánya: A polgári közjog meghatározása szerint az alkotmány, az állampolgárok az államhatalom gyakorlásában (törvényhozásban, kormányzatban) részt biztosító intézmények összessége — Magyarországnak —, amint ismeretes, 1848-ig rendi alkotmánya volt, amely politikai jogokkal csak bizonyos rendeket (nemeseket, papokat) ruházott fel. — A rendi alkotmány uralmának az 1848-as szabadságharc vetett véget. Történelmünk eseményeinek végzetes fordulata azonban később ismét egy szűkebb osztály hatalomra jutott kiváltságosainak kezére juttatta magyar népünk sorsának intézését. — A nép, amelyről hangzatos szólammal hirdették, hogy az „alkotmány sáncai” közé emeltetett, valójában a hatalomért vetélkedő kiváltságos rétegek könnyű játékszerévé vált. A magyar történelem folyamán az 1949. évi törvénycikk rögzítette először, hogy: a Magyar Népköztársaság a munkások és a dolgozó parasztok állama, olyan állam, amelyben minden hatalom a dolgozó népé, s amelynek keretei között megvalósul a munkásság és a dolgozó paraszt-ság szövetsége, a munkásosztály vezetésével. Ez a törvény megmásíthatatlan érvénnyel állapítja meg, hogy a Magyar Népköztársaság társadalmi rendjének kizárólagos alapja a munka. — A törvény

betűit azután lüktető, eleven étellel töltötte meg a dolgozó magyar nép maga, amely páratlan lendülettel, szívós kitartással látott hozzá szocialista hazájának fölépítéséhez. — Gyárparunk államosítása, a mezőgazdasági termelés nagyüzemi átszervezése, a népművelés, valamint az egészségügyi hálózat széles alapokra helyezése — többek között — mindmegannyi fontos állomása annak a mind nagyobb arányokban kibontakozó építő munkának, amelynek elvi alapjait Népköztársaságunk alkotmánya fektette le. Az Alkotmány 54. szakasza az állampolgárok lelkiismereti szabadságát és a vallás szabad gyakorlásának jogait is törvénybe foglalta s a lelkiismereti szabadság biztosítása érdekében az egyházat külön választotta az államtól. — Ezzel a rendelkezéssel megszüntette azt az áldatlan állapotot, amely évtizedeken keresztül az úgynevezett „államvallás” kiváltságos helyzete folytán felekezeti egyenlenségek és keserű ellentétek forrása volt. — Amellett, hogy a törvény erejével is biztosította az egyházak munkájának zavartalan menetét, államunk számottevő anyagi hozzájárulással is segítette feladataink teljesítésében.

Alkotmányunk törvénybeiktatásának első évtizedes fordulóján ünnepi érzésekkel telik el lelkünk, hálás szeretettel fordulunk hazánk, a dolgozó magyar nép hazája felé, amelynek boldog életéért fáradozni ne szünjünk meg soha.

Az élet gondolatai a halál völgyében

Mottó: Ezékiel próféta könyve 37. rész.

A bibliai teológia ennek az ótestamentumi fejezetnek: „A csontok völgye” címet adta. Bizonyos, hogy nem valami közönséges ember agyában született meg a gondolat, melyet klasszikus szépségbe öltöztetve tett szemléletessé időszámításunk előtt néhány évszázaddal a könyv írója. Isten a prófétát, az Ő emberét, egy hatalmas völgyön vezeti végig, melyben szerte amerre a szem ellát, mindenütt szétszórt csontok, meghalt tetemek pihennek. És megkérdezi Isten: Mit gondolsz, vajon ezek a tetemek megelevenednek-e? A próféta a legemberibb módon válaszolva azt mondja: „Uram Isten, te tudod!” „Prófétáld a tetemek fölül, hogy megeledjenek” — parancsolta Isten, s Ezékiel Isten utasítása szerint cselekedett és a szétszórt csontok mind megelevenedtek, újra lelkes lények lettek. Ha minden isteni vonatkozástól eltekintve néznők is ezt a fejezetet a keresztény bibliában, akkor is az ember teremő készségének, a lélek és a s elem megelevenítő erejének egyik legszebb legendáját, vagy hőskölteményét találunk benne. Valójában azonban a gondolatvilágnak sokkal nagyobb mélységei tárulnak elénk ebben a bibliai képen.

A közelmúltban testvéreim, rokonaim látogatására több időt töltöttem a Román Népköztársaság erdélyi

részén. Egy alkalommal elvittek gépkocsival egy hosszabb kirándulásra. A Maros völgyében vezetett az útunk, gyönyörű fenyvesek között, kanyargós, merész szerpentineken végig a borvízforrások kies földjére: Borszékre. Élveztük a hegyóriások végtelen zöldjéből kiáradó ózondús levegőt, a ragyogó napfényt és átélünk néhány vihart, mely megrendítő szépségével zúgott el felettünk. Borszékéről, a Gyilkos-tó felé igyekezve átvágtunk Moldova területére és a Beszterce völgyén végig igyekeztünk a Békásszoros irányába. Az országút és a Beszterce rohanó vize, mintha csak ketten egy sánpár volnának, szinte párhuzamosan kígyóznak végig a völgy mélyén. Káprázatosan szép fenyvesek és jellegzetes moldovai kis falvak maradnak el mögöttünk, ahogy tovasikló gépünk rója a kilométereket. Valósággal összeforrott lényünk a dűbbenésesen szép természeti világgal. Egyszer aztán arra lettem figyelmes, hogy valami változás, olyan idegenszerűség van körülöttünk. Hirtelenjében azonban nem tudtam megállapítani, hogy tulajdonképpen mi is az, ami megérintette a lelkemet. Nyugalanság fogott el és hol jobbra, hol balra fürkészve az egyenletesen rohanó kocsiból, kerestem az okát, hogy vajon mi keltette bennem ezt a furesza érzést? Elég sokáig mentünk így, amíg rájöttem a következőkre. A Beszterce völgyén mindkét oldalon a hegyek al-

„...az ember nemcsak kenyérrel él, hanem mindazzal, ami az Ūrnak szájából származik”.

(V. Móz. 8.3.)

Miként az idézetből látható, a fenti verset nem Jézus mondásaiból választottam, hanem a mózesi könyvekből. Jézus is használja a Kísértővel szemben e szavakat, figyelmeztetvén minden idők emberét, hogy a testi táplálékon kívül az embernek szellemi szükségletei is vannak, mert lelki javak nélkül nincs emberi fejlődés, felemelkedés. Ūgy Jézus, mint Mózes forradalmi időkben idézte ezen örök igazságot s e meggyőződésük segítette őket a társadalmi élet új formáinak, lehetőségeinek és irányelveinek a megtalálásában. Közösségi életünkben mindég voltak olyanok, akik megelégedtek a vegetatív problémákkal s a mindennapi kenyérgondokon túl más nem igen érdekelték őket. Ebben a nemtörődömségben és fejlődésre képtelenségben nyújt segítséget az ige tanítása és szelleme. Mindkét bibliai esetben aktualitása volt az idézetnek s ma újra élhetünk mondanivalójával, mert ismét időszerű.

Mert mit is jelent a fenti idézet? Mi az, mi Isten szájából származik? Csak a vallásos igazságok érdeklik, és kötik le napjaink emberét? Távollról sem. Megítélésünk szerint — s ez minden unitárius és szabadelvű vallásos ember meggyőződése —: minden szellemi, kulturális, lelki élmény Istentől származik. Isten az örök szépségnek, jósnak, igazságnak és szeretetnek forrása. A ma vallása nem a mítoszok vallása, hanem gyakorlati útmutató az értelem és szív ezernyi problémájában. E bibliai vers is gyakorlati célt szolgált mindkét alkalmazójának ajkán. Vajon ma nincsenek-e idézetünknek ilyen gyakorlati vonatkozásai? Tucatnyi életterületet, feladatot lehet ma is bibliai nyelvre fordítani s azokban alkalmazni a tanítást.

Szociális otthonokat, bölcsődéket, napközi otthonokat építünk — egymás térhét hordozzátok — elve alapján. Polgári törvénykönyveink alávetik az egyéni érdeket a közösségének — mit bibliaink így fogalmaz meg: „senki sem élhet önmagának”. Könyvtárakat, kultúröthonokat létesítünk — mert tökéletesek akarunk lenni, mint a mi mennyei Atyánk tökéletes. És fel sem lehet sorolni azt a sok feladatot, tennivalót, mit új életünk tár elénk: szövetkezeti mozgalmaink vannak, milliók küzdenek az atomerő békés felhasználásáért, vagy a faji megkülönböztetés ellen. Mondhatjuk-e, hogy mindez nem a vallásos ember feladata! Nem. Mikor a bibliát írták, más volt az élet problémaköre, ma változott életünk és változtak feladataink. De benne élünk a mában és senki nem vonhatja ki magát a mai szellemi áramlatokból. Nem élhetünk csak a mindennapi kenyérrel, ezt tanítja a Szentírás. S minden ami velünk történik, Isten akaratából és szándékával történik — tehát kell, hogy foglalkoztassa, aktivizálja a vallásos embert is.

Sok ember dogmatikus ma — vallásos értelemben — az élet új élményeivel és kérdéseivel szemben. Közömbösek vagyunk és nem érdeklődünk kellően az új, az eddig nem járt utak iránt. Pedig erre vonatkozóan is hív az Írás: A Lélek mindeneket vizsgál, még az Istennek mélységeit is — vagy máshol eként: Mindeneket megpróbáltatok s ami jó, azt megtartatok. Mennyi jó és szép van a mai életben, amit a vallásos hívőssereg egyes rétegei nem tudnak megérteni, mert mítikus vallásos szemellenzőjük gátolja abban. A kinyilatkoztatás nem ért véget az újszövetségi írás utolsó sorával. Isten ma is szól hozzánk, az emberekhez, ma is megnyilatkozik minden pillanatban, tanuljuk hát meg: az ember nemcsak kenyérrel él, hanem ami az Ūrnak szájából származik. Amen.

Bajor János

PETHŐ ISTVÁN püspöki helynök nyári szabadságáról hazaérkezett és átvette hivatala vezetését.

UNITÁRIUS VALLASOS FÉLÓRÁT közvetít a Petőfi Rádió szeptember 6-án, délelőtt 8–8,30-ig. Igét hirdet: Pethő István püspöki helynök.

MR. GEORG PRICE JONES hinckley-i pedagógus, volt unitárius lelkész, angol munkáspárti képviselő, feleségével együtt néhány napot Magyarországon töltött. Látogatást tett egyházunknál és vidéki utazása során fölkereste debreceni gyülekezetünket is.

WILLIAM MR. WEIR unitárius lelkész növendék, a chicagói Meadville Teológiai Intézet hallgatója turistaként hazánkba érkezett. Látogatást tett Pethő István püspöki helynöknel, megtekintette templomainkat, s egy napot magyarkúti üdülőtelepünkön töltött. Weir atyánk fia Budapestről Csehszlovákiába, majd Lengyelországba utazott, ahol felkereste ottani unitárius testvéreinket. — Budapesti látogatása alatt Kozma Tamás teológiai hallgató testvérünk kalauzolta.

DR. ALBERT SCHWEITZER a világhírű humanista, teológus, orvos és orgonaművész, aki mint ismeretes, Lambarene-ben (Afrika) a bennszülöttek részére kórházat létesített, amelyet most is ő vezet — titkárságának vezetője, Lotte Gerhold útján meglehetősen hangulatos üdvözlőt küldött Egyházköri Tanácsunknak.

A SZABADELVŰ KERESZTÉNYEK VILÁGSZÖVETSÉGÉTŐL megérkezett a magyarkúti üdülőnk részére ajándékozott harang, amelyről lapunk legutóbbi számában már hírt adtunk. A harangon a következő felírás olvasható: „Albert Schweitzer harang. A Béke és Szeretet jelképe. Vrede En Liefede Hollandia 1959. Magyarország.” A harang behozatalával kapcsolatos hivatalos teendők elvégzése után sor kerül annak felállítására és felavatására.

R. FILEP IMRE egyházkerületi főjegyző részt vett a Szabadelvű Keresztények Világszövetségének a Majna-Frankfurtban tartott végrehajtó bizottsági ülésén, augusztus 2-án egy szabadelvű gyülekezet templomában szolgált, majd Hollandiába látogatott el.

ESPERESI VIZSGÁLATOT tartott Pethő István püspöki helynök augusztus 29-én Szegeden és 30-án Hódmezővásárhelyen.

ERNST KUEBLER, a szabadelvű Keresztények Világszövetségének elnöke, Rev. Cahill, az Amerikai Unitárius Társulat külügyi osztályának vezetője, dr. M. Novák prágai püspök, dr. M. Kanák, a prágai Husz-fakultás professzora, szívélyes hangú üdvözlőt küldött a csehszlovákiai unitáriusok és a Világszövetség vezetőinek Prágában tartott együttes üléséről Pethő István püspöki helynöknek.

A CSEHSZLOVÁK unitáriusok június 21-én tartották Prágában évenként szokásos, úgynevezett virágünnepüket. A virágünnep résztvevői meleg üdvözlő sorokat intéztek egyházunk vezetőségéhez.

SZABÓ KATALIN, Szabó Gábor és felesége Weress Jolán leánya és Szigethy Gyula augusztus 15-én esküdték örök hűséget egymásnak Nagy Ignác utcai templomunkban. Az esketési szertartást Pethő István püspöki helynök végezte. A jó Isten áldása kísérje a fiatal pár életét.

MAYER JÓZSEF és felesége, Szabó Ilonka házasságát kis fiúval áldotta meg az Ūr. Az újszülött — dr. Szabó István presbiter afia unokája —, a keresztségben Zoltán Dénes nevet nyerte. A keresztelési szertartást Huszti János pestlőrinci lelkész afia végezte.

NYUGDÍJALAPUNK 221 374—VIII. számú csekkszámú számlájára dr. Fekete Zoltán 50 forintot, dr. Salacz Aladárné 5 forintot adományoztak.

KÖZALAPUNK 221 485—VIII. számú csekkszámú számlájára dr. Fekete Zoltán 50 forintot juttatott. A jókedvű adakozót szereti az Ūr!

Elhatározom, hogy dzsungel orvos leszek

— Részlet DR. A. SCHWEITZER: „My Life and Thought” című önéletrajzi művéből —

1905. október 13-án, egy pénteki napon, Párizsban, az Avenue de la Grande Armée-n bedobtam egy levelet szüleimnek és néhány levelet jó barátaimnak, értesítve őket, hogy a téli szemeszter elején beiratkozom az orvoskarra, azzal a szándékkal, hogy majd Afrikába, az Egyenlítő tájára menjek orvosnak: Levélben jelentettem be lemondásomat a Szent Tamás Teológiai Kollégium igazgatói állásáról is; minden időmet tanulmányaimnak akartam szentelni.

Ez a gondolat hosszú esztendő óta foglalkoztatott. Már diákkoromban ráébredtem arra, hogy nem élhetünk felelőtlenül szenvedő, küszködő embertársaink között. Még iskolába jártam, mikor már megrendített egy-egy osztálytársam nyomorúságos otthona, összehasonlítva életüket a miénkkel, a Günsbachi parokia kedves világával. Egyetemi tanulmányaim boldogságát is megzavarta az a tudat, hogy míg én nyugodtan tanulok, sőt a művészetben és a tudományban szép eredményeket érek el — másokat szegénységük és betegeskedésük megakadályoz abban, hogy olyan boldogok legyenek, mint én.

Egy tündöklő nyári reggelen az 1896-i esztendő pünkösdjén Günsbachban felébredésemkor az a gondolatom támadt, hogy boldogságomat nem szabad természetesen, magától értetődőnek tekintenem. *Valamit adnom kell érte cserébe.* Gondolataimba merültem. Odakünn a madarak énekeltek. Még mielőtt felkeltem volna, eldöntöttem, hogy harminc éves koromig a tudománynak és a művészetnek élek. Azután az emberiség szolgálatának szentelem életem.

Ezen a napon értettem meg Jézus mondását: „Aki az életét meg akarja tartani, elveszti azt, aki pedig nekem adja, megtalálja azt.” Eddig külső körülményeim által voltam boldog. Most megtaláltam belső boldogságomat is.

Még nem tudtam világosan, hol és mit fogok dolgozni. Ezt a körülmények alakulására bíztam. Egy dologban azonban bizonyos voltam: *közvetlen emberi szolgálatot* végzek majd, ha az jelentéktelennek, csekély értékűnek tűnik is.

Kezdetben természetesen eszembe sem jutott, hogy elhagyjam Európát. Elhagyott gyermekek gondozását, nevelését terveztem, akikkel fogadalmat tétetnek, hogy felnőve majd ők is gondot viselnek elhagyott gyermekekre.

1903-ban — mint a teológus otthon gondnok — beköltöztem a Szent Tamás Kollégium második emeletén levő tágas, verőfényes otthonomba. Helyzetem most már megengedte, hogy elhatározásomat megvalósítsam. Felajánlott segítségemet azonban visszautasították. Az elhagyott és nélkülöző gyermekek felkarolásával foglalkozó szervezetek alapszabályai nem engedték meg a magamfajta önkéntes jelentkezők segítségének elfogadását. Mikor például a strassbourgi áruház leégett és én felajánlottam, hogy átmenetileg otthonomba fogadok néhány fiút, a püspök meg sem engedte, hogy befejezzem szavaimat. Számos hasonló kudarc ért.

Ezután arra gondoltam, hogy csavargókkal, kiszabadult fegyencekkel foglalkozom. Csatlakoztam egy lelkészhez, aki fogadóórát tartott a rászorultak számára, de csak azt segítette, akinek ráutaltságáról személyesen meggyőződött. Aki tőle segítséget vagy éjjeli szállást kért, azonnal meglátogatta a megadott címen és ha kérését indokoltnak látta, kezébe vette sorsát s mindaddig segítette, míg talpra nem állt. Együtt kerékpároztunk a külvárosokban s kerestük a megadott címet. Hányszor előfordult azonban, hogy a cím hamis volt, a kérelmezőt senki sem ismerte! Sok esetben viszont a legjobbkor érkezett az anyagi segítség, melyet barátaim saját vagyanukból folyósi-

tották. Már diákkoromban a Szent Tamás Diakonia néven ismert diákegyesület tagjaként tevékenykedtem. Öszejöveteleinket a kollégiumban tartottuk. Mindegyikünknek bizonyos számú szegény családot kellett hetenként meglátogatnunk, elvinnünk a nekik szánt segítséget és jelentést tennünk körülményeiről. Az így szétosztott pénz a város régi családjaitól gyűjtöttük, akik ezt a vállalkozást — előző nemzedékek kezdeményezése nyomán — most a mi kedvünkért támogatták. Ha jól emlékszem, évenként kétszer mindegyikünknek meghatározott számú látogatást kellett tennünk a patronáló családoknál. Magam elég félénk és félszeg voltam társaságban, ezért az ilyen látogatások valóságos gyötrelmet jelentettek számomra. Azt hiszem, nagyon ügyetlennek mutatkoztam ezekben az adománygyűjtő látogatásokban, melyeknek azonban később nagy hasznát vettem. Tapasztalatból megtanultam, hogy tapintattal és tartózkodással nagyobb eredményt lehet elérni, mint követelődéssel. Megtanultam a visszautasítást derűsen fogadni...

Fordította: Szigethyné Szabó Katalin
(Folytatjuk)

Külföldi egyházi hírek

Sturges R. John portsmouthi unitárius lelkész hosszabb cikkben számol be az angol unitáriusok hetilapja, az *Inquirer* május 30-i számában a Szovjetunióban tett látogatásáról.

Barth Carola dr. ismert német pedagógusnő, aki évtizedeken át vezető szerepet vitt az unitárius és szabadelvű nők szövetségében, 1959 májusában Frankfurtban elhalt. Barin asszony megjárta a hitleri börtönöket és azóta a nepek közötti egyetértés érdekében hallatta szavát több alkalommal.

Az angliai kongregacionálista egyház évi jelentésében a következő érdekes adatok olvashatók: 211 olyan gyülekezetünk van, ahol a gyülekezeti tagok száma nem éri el a 10-et, van olyan gyülekezet is, ahol a hívők lélekszáma csak egyetlenegy. Több, mint 700 olyan gyülekezetük van, ahol a hívők száma a 25 lelket nem haladja meg. Magától értetődő, hogy a sok kislélekszámú gyülekezetnek nincsen elegendő lelkésze.

Üres lelkészi állások. Az angliai unitáriusok hetilapja időnként közli az üres lelkészi állásokat. Több, mint húsz állás vár gazdára. — az idén végzett négy fiatal lelkész már tanulóéveiben pásztorolt egy-egy közeli gyülekezetet. Az üres állások közt angliai, walesi, skóciai, kanadai és ausztráliai is található.

BARTH vagy SCHWEITZER a címe az angol unitáriusok lapja egyik nemrégiben megjelent vezércikkének, melyben egy régi száz esztendő előtti Limerpool városában lezajlott vitára utalva felveti a kérdést, s egyben irányt is mutat, hogy az unitáriusoknak nem Barthot, hanem Schweitzert kell követniük.

Az amerikai unitáriusok évi közgyűléséről számol be Kieley John az angol unitáriusok titkára. Az ünnepi istentiszteleten Dan H. Fenn lelkész szolgált, melyen közel 300 palástos lelkész vett részt. Brooks világi elnök méltatta dr. F. M. Elliot hervadhatatlan érdemeit. Az évi ünnepi előadást G. Wald, a Harvard egyetem biológiai tanszékének vezető professzora tartotta, az állatok és emberek útjai, a magatartás fejlődése címen. A Harvard egyetem teológiai fakultásának négy unitárius hallgatója: „új gondolatok unitárius keresztények körében” címen igen érdekes beszélgetést tartott. Számos általános kérdésben is határozatot hoztak.

UNITÁRIUS ÉLET

Laptulajdonos a Magyarországi Unitárius Egyházkör

Felelős szerkesztő és kiadó: Pethő István.

Évi előfizetési díja 12 forint.

Budapest, IX., Hőgyes Endre utca 3.

Táv: 137—186. Csekksz.: 50 561.

Zrinyi Nvomda, Budapest. — Felelős: Bolgár Imre.